

П'ЯТЬ

Сьогодні. Інший по шкоді

Чому рак? Чому я? Чому ж знову я? Рак у двадцять із лишком — ще й в особливо злоякісній формі. Інші дістають у юності короткозорість — я ж майже осліп. Інші, можливо, запалення сліпої кишки чи мигдалин — я ж одразу рак. Чому, чому, чому?

Той, хто так думає, опиняється в зачарованому колі й ніяк не може звідти вибратися. Вічні запитання призводять тільки до до-рікань самому собі. «Ця хвороба — це палець долі, що ти повинен змінити своє життя» Або й таких: «Бог карає тебе за твої гріхи». Знову і знову чуємо, як люди пояснюють собі важкі хвороби таким чи схожим способом. Не думаю, що ті звинувачення сприяють одужанню.

Звичайно, що і я запитував себе «чому?» І, звичайно, дуже швидко знаходив можливі пояснення раку: я пахав як кінь. Днями і вечорами в готелі або бістро, уночі вдома, де я постійно вчив напам'ять якісь розклади, меню й карти вин, зубрив для підвищення кваліфікації або займався бухгалтерією. У готелі я готувався до посади керівника відділу. До того ж я безперестанку був там у підвищеній бойовій готовності, аби не викрилася моя вада зору. Це все забирало у мене шалено багато сил. Ба більше, у той час я знову частіше хапався за пляшку. Я був здатен пропрацювати кілька ночей поспіль — і стільки ж пропиячити. Можна було б сказати: рак був розплатою за варварське ставлення до свого тіла і душі.

Але через це я не хотів мати ані докорів сумління, ані істотно змінюватися. Бо тоді це б означало, що я зрікаюся самого себе. Свій спосіб життя я, зрештою, вибрав сам, він мені підходив і

давав мені насолоду — попри всі труднощі. Отож, для мене було логічним одразу після останньої операції з подолання раку знову повернутися до свого звичного життя.

Жити не на широку ногу? Тільки через мій труп. Я й до сьогодні такої думки. Поки мене носять мої ноги, я йтиму далі. І поки б'ється моє серце, я житиму з пристрастю. Трохи шкодую про одне: я вже тоді мав поставитися до тієї справи з алкоголем серйозніше.

Значно помічнішим, ніж роздуми над питанням «Чому той рак?», я вважаю інше питання: «Які потенційні можливості виникають із такої хвороби?» Інтенсивно я занурився в це аж багато років потому. Що більше часу проходило, то ясніше я бачив: після третього циклу хімієтерапії в мене був значно позитивніший настрій, ніж до ракового захворювання. Оскільки я зовсім близько підійшов до порога смерті, то любив своє життя більше, ніж доти. Окрім того, оскільки мені вдалося раз подолати власними силами загрозливу для життя ситуацію, я глибоко переконаний, що зміг би впоратися з цим і в майбутньому. Принаймні я вже озброєний.

Якщо сьогодні зі мною трапляється щось неприємне, я відновлюю в пам'яті досвід із раком. Я знаю, що після дощу завжди світить сонце — і я насолоджуюся сонцем значно більше, ніж люди, які ніколи не зазнали крижаного дощу.

Тому я виніс зі свого перебування у відділенні 11-А багато хорошого: хоробрість, упевненість, гордість і загострене сприйняття сонячних сторін життя. Проте надалі я не хочу його прикрашати, той гіркий етап. Він, безперечно, був для мене найсுவорішою школою життя. І через те, що доля так жорстко зі мною обійшлася, мій характер став до певної міри жорсткішим. Для моїх близьких це часто незрозуміло, а іноді і вселяє страх, наскільки безжальним я можу бути. Буває, що я раптом кажу комусь: «Окей, з нами покінчено. Я більше не хочу мати з тобою нічого спільного. Па-па». Тим кимось може бути друг, колега або й навіть партнерка, тобто якась людина, яку я, власне кажучи, люблю — щойно в мене виникне відчуття, що вона хоче мене обмежити або змінити, або ж відбирає в мене без потреби енергію, то кінець.

Я закриваюся, стаю жорстким до самого себе і зникаю. Якщо опісля чую: «Гей, що це має означати? Я ж твій друг», то відповідаю тільки раз: «Ні, уже ні».

Що можуть заподіяти люди, які не чинять добра іншим, я вже переконався на власній шкурі у своїй юності. Тоді я ще цього не усвідомлював, але сьогодні я певен: відповідальність за мою ваду зору лежала на моєму батькові. Його тиранічна, сповнена ненависті поведінка зростила в мені бажання, щоби він зник із мого життя. Я більше не міг зносити його вигяду — й осліпнув. Унаслідок цього мій батько дійсно повсюдно зник із мого життя, не тільки візуально: він більше не цікавився мною, дав мені спокій. Манівцями я досяг того, чого хотів. Тільки я мусив водночас багато чим поплатитися.

Та і хвороба моєї матері гарантовано була пов'язана з її невдалим шлюбом. І коли її батько — мій дідусь — дізнався, як сильно страждала його донька, а він не міг їй нічим допомогти, то це буквально розкраяло його серце.

З одного боку, для мене задовільно, що я розпізнав пояснення свого дефекту зору, проте, з іншого боку, це ніяк не просуває мене далі. Поряд із раком чи іншими невідворотними ударами долі все ж цікавішими, ніж чомукання, є приховані можливості. Скажімо, я вважаю дуже ймовірним, що в боротьбі з раком я б програв, якби міг відволікатися від хвороби телебаченням, читанням чи іншою діяльністю із залученням зору. Мій ушкоджений зір був моєю перевагою — як майже сліпий мені не залишалося нічого іншого, окрім як денно й нічно інтенсивно протиставлятися прожитому й тому, що має ще бути прожито. Так я зміг перерости і себе, і рак.

Може, для людей, які ще ніколи тяжко не хворіли, це все видається надуманим і дещо незбагненим. І я вже часто чув таке: «Бути сліпим як можливість? Рак як школа життя? Ти ж вводиш себе в оману. Визнай, що тобі в житті значно складніше, ніж іншим». А яку користь мало б таке усвідомлення для мене? Куди воно мало б мене привести? У психіатрію чи відразу ж під поїзд, що наближається?

З тим, чого не можна змінити, треба подружитися. Я радий, що мені це вже вкотре вдається. Чи вводжу я себе в оману? Бай-дуже. Про мене, то називайте мене невиправним оптимістом. Я ним охоче є, та й мушу бути, інакше я б уже давно був мертвий.

Либонь, незабаром я цілком осліпну. До того ж я, можливо, колись опинюся в інвалідному кріслі через свої уражені стегна. Сидіти сліпим в інвалідному кріслі — це страхітлива картина. Але я покладаюся на свій оптимізм: якщо колись дійде й до цього, то я однаково відкриватиму у своїй сутності ще багато позитивного.

Я хотів би жити своєю долею. Бо єдиною альтернативою було б померти від неї — а це для мене більше не варіант. Як тоді дуже влучно сказав лікар: у мене тільки одне життя. Хоча сьогодні я знову думаю й дію по-буддистськи, я не цілком певен у відродженні. Але якщо воно існує, це нікому не дає права марнувати хоча б одне зі своїх життів.

1995–1998. Усе йде шкереберть

Ах! Удар. У самісіньку надчеревну ямку. Мої коліна розм'якають, з-під ніг тікає земля, мені бракує повітря. Зараз тільки не піддаватися болю, не здаватися. Борися, Залі, борися! У моєму тілі б'є життєдайна енергія. Я випрямляюся, заміряюся — і з розмаху поцілюю в ніщо. Втрачаю рівновагу, хитаюся туди-сюди. Нападник ловить мене, кладе свою руку мені на плече. «Окей, ми, певно, мусимо відтренувати це ще раз». Й обоє сміємося. Алекс і я.

Початок літа 1995 року, я зцілювся від раку, у мене є новий друг. Алекс, мій вчитель з боксу, мій взірець, мій повірений, пречудовий Алекс. Я почувуюся у формі, як уже давно не почувався, і щасливий, як майже ніколи досі. Я міг би обійняти весь світ.

Після тренування ми їдемо разом у гіпермаркет. Алекс тут лише втретє, але вже став справжнім експертом. Він знає, де що знайти, порівнює для мене ціни, тож ми швидко покінчуємо з закупівлею. Опісля я готую в бістро суперсмачне спортсменське меню